

**ГЕОРГИ КОНОВСКИ
ПАНОПТИКУМ В
КАЛЕЙДОСКОПА**

chitanka.info

ПРОЛОГ

РАЗКАЗ ЗА ХОРА — УЧЕНИЦИ, УЧИТЕЛИ, РОДИТЕЛИ.

Не търсих сюжет, не търсете и вие. Просто се опитах да покажа изкуствен сбор от различни личности. Изкуствен, защото никой не е избирал ни училището, нито класа, нито съучениците, камо ли класните и преподавателите.

Е, има някаква нишка — но тя е само по тая линия: коридори и класни стаи. Пъзел. От герои и проблеми.

Останалите въжета, свързващи ги, са невидимите — приятелство, любов, омраза, завист, познанство. И служебните окови на професията, задълженията, изискванията на държавата и обществото, на родителите и близките.

Измислени ситуации няма! Всичко е видно, преживяно, чуто и обсъждано, реално в една наша действителност.

1. ИГРИ

Светла се самодефлорира в осми клас. Просто ѝ писна разни скубли, дете две и две не знаят колко е, да се фукат кого придушили, кого прекарвали, как беснели с еди-кой си...

А пък обсъжданията им... Направо се сгърчваше, когато ги слушаше. Тоя бил вързан в ръцете, ама иначе... А оня имал... хи-хи-хи... Пък другият бил като кобра с езика, та компенсирал останалите неща...

И се хият доволни, патките му с патки, и я гледат отвисоко, че и от време на време я вземат за мезе: „Мамина щерка“, „Ей, ама на теб май ти се иска, пък не ти стиска, а и мама не дава“, „Ти, Светке, си гледай порното и не намесвай теорията в практиката“...

Вярно, имаше куп кандидати за неприятната процедура. Маса народ с гащи се облизваше и си представяше как ще награби това свежо подхвъркаче, как ще завърти на грил прясното пиленце, как ще разказва небрежно гордо пред компанията, че е отворил корицата и прочел първите редове от голямата книга на живота на мацето...

Ама Светла не искаше никой от тия простаци да участва в паметния — поне както тя си го представяше — момент! Ега ти идиотите! Кого да допусне до свещенодействието, а?

Оня ли, дете навлякъл дънки с провиснало дъно — като че седмица не е сменял памперса, пък само едно си знае и бае: за великия мастилен рапър и гениалните му псувни?

Или вечно полудрогирания цял кретен, дете се опитва да пуска ръка по клина ѝ?

Или месестата маса, дете се хвали, че мисли и в същото време чака мозъкът му да се развие във фитнеса?

Или...

Абе, няма хора в тая скапана компания и туй то!

Ама с кого човек да излезе вечер за едно малко, че и кой ще почерпи в тая парична суша? Отгоре на всичко майка ѝ я пускаше само с комшийското недоносче, защото единствено на Вярка имаше нещо

като доверие. С леля Миче, Вяркината матрона, бяха приятелки от влизането в блока, та оттам и псалмопенията за Вяркините дарби, за ума ѝ, за скромното поведение, за културата ѝ „в обществото“ — както обичаше да казва майчугерата.

Боже, отде да знае задръстената еснафка, че Вярка още в шести клас — таман като напъпи, го беше ударила на живот. Цялото училище говореше как в седми клас уж ходила на море с приятелки, пък станала атракцията на едно заведение. Отишла, дето се вика, с едни бикини в чантичката, пък се върнала хем без да ги е обула, хем с куп зелени банкноти. И после се завъртя като бясна катеричка в лав-стори колелото на града.

Посветените я гледаха с уважение и учудване — това девойче, едва на шестнадесет, че и наглед неособено надарено, такива салтоморталета въртеше, такива фигури изпълняваше, такива фантазии развихряше...

Абе, ония от Камасутрата можеха частни уроци да взимат от нея! И да плащат яко — както правеше всеки, пожелал да се убеди в градската легенда.

А иначе Вярка беше примерна ученичка, даже получаваше стипендия за отличен успех. Кога спеше — никой не знаеше, но успяваше хем в два-три часа след полунощ да се прибере у дома, хем да е навреме за първия час в училище, хем от там директно паркираше в „Лимона“, хем все имаше домашни и знаеше уроците. Канеше се да следва бизнес нещо си, бизнес дама да става, пък да разкаже играта на мъжката половина.

— Ти, Светле, на мъже не вярвай — говореше ѝ тя, обикновено към полунощ, преди да се заеме с професионалните задължения. Точно тогава беше наквасена, сълзлива, розово-романтично настроена. И адски назъбена. — Това нещо, мъжът, Господ го създал само за играчка. Е, едно парченце от него го бива, и то — невинаги! Ама е голяма гадина, ще знаеш! Да не мислиш, че тия педали ме таковат, а? Аз ги чукам, аз! И ги правя на маймуни, каквито са си. Обаче, си трая. Да плащат като мислят с оная глава! И хич, ама хич не ми пука! Курва, а? Чакай, още малко... Още малко, още няколко години, пък ще им кажа аз кой е курва!

А сетне отиваше на пилоната и като че изтрезняваше. После изчезваше с някой щедър клиент — но само с един на вечер, Вярка си

имаше принципи — и към два часа беше вкъщи. Тиха, скромна, прибираща се от дискотека. Леля Миче хем вярваше на щерка си, хем се беше отказала да я спира. Да ходи където ще! След няколко скандала, които разлюляха блока, горката жена предпочиташе спокойствието. Седи си сега вкъщи, цяла вечер зяпа я сериали, я някой сълзотворен филм и чака. А, като чуе отварянето на външната врата, въздъхне и си легне удовлетворена. Все пак се прибра това дете, няма да я изостави и тя. Както направи навремето баща ѝ, онзи мискинин коцкарят...

Светла ги знаеше тия неща, защото обичаше да подслушва по вратите. Още в детската градина ѝ хареса тая работа. Тогава видя страховито интересни неща, които чак сега разбираше. Не ѝ се спеше веднъж, измънка на лелката, че иска „пиш“ и тръгна по коридора. Сама, в тихото време, зяпаше насам-натам и познатите ѝ неща изглеждаха някак си други. От стаята на госпожа директорката се чува някакви звуци. Светла опря ухо на вратата, пък тя не беше затворена и леко се поддаде под натиска ѝ. А там... строгата госпожа директорка, дете плашеше с гримаси само и деца, и персонал, че и родители, заметнала лятна рокля на врата, пъшкеше и охкаше в ръцете на чичо Делчо огняря.

Светла не видя точно какво правеха, но имаше усещането, че два огромни звяра се блъскат ритмично с космати зурли. После чичо Делчо се дръпна, а отпред му се провеси едно червено нещо. Като пишлетата на момченцата, ама бая по-голямо, рошаво и червено. Направо алено. Без да разбира защо чичото е трябвало да бодне с тая инжекция госпожата, Светла побягна към спалнята. Терличките ѝ тихо тупаха, та никой не я чу, пък и лелката вече беше разстлала огромното си туловище върху дивана и всичко остана скрито-покрито.

От този миг за Светла светът стана друг. Още повече, когато една вечер чу подобни пъшкания откъм спалнята на родителите си и, вече очакваща картинката, опря ухо на вратата. А сетне дойдоха игрите с момчетата, „докторските прегледи“, постоянните опипвания, разглеждания, обсъждания...

Тя не можеше да си представи как някой си — ама бил той и русият принц от приказките — ще напъха онова, дете пикае, нейде из нея. Я по-добре да стане монахиня, отколкото да прави такива неща!

Няколко пъти едва се сдържа да не кресне на майка си, че знае какви срамотни работи правят с тати в тъмното...

А в първи клас вече гледаха порнофилми — тайно, лошокачествени, елементарни. Даже непреведени, та цялата тайфа псуваше, докато ония на екрана водеха някакви безсмислени разговори и не пристъпваха към работата по същество. Е, зяпаха и списания, но от тяхната студена гланцовост лъхаше на скука, нямаше акробатични изпълнения, нямаше интересни сцени, нямаше атракция.

Отначало компанията се състоеше от момчета и момичета от класа, сетне взеха да идват по-големи батковци, а момчетата си направиха свои групички. Увлякоха се по футбол, по електронни игри, по разни момчешки щуротии, че взеха да побийват момичетата, да доказват мъжката сила върху ребрата и косите им.

Нейде в пети клас започнаха да се делят и момичета. Едни се озубриха, други се размояха. Първите ядяха бой и от момчетата, и от вторите, но учеха упорито, устремиха се към разни привилегировани училища, даже знаеха какво и в коя страна ще учат.

Другите момичета се фръцкаха по улиците и коридори, смятаха, че всички се заглеждат по ръбестите им коленца и ъглести фигурки, уреждаха си срещи с момчета от горните класове. И не ходеха на тях, за да демонстрират презрението си към „лапетата“.

Нейде тогава Светла реши да се раздели с ограничаващата я девственост, пък каквото ще да става. Нито съм първа, мислеше си тя, нито ще съм последна. Та един ден напълни ваната с гореща вода, взе едно нещо, дето купи с много срам от малко магазинче и... готово. То не било страшно!

Почувства известно облекчение дори от мисълта, че няма да се плаши — ще забременее ли или ще се размине. Защото това беше големият ѝ страх.

Я така Димитрина от долния етаж — излъга я един нехранимайко, дето уж я беше взел на работа във фирмата си, та сега горката гледа Миленчо и се чуди как да обясни на родителите си, че времената вече са други.

А на следващия ден реши да дебютира и в чужди обятия. Отдавна се чудеше кой ли би могъл да е този, който ще има честта да я притежава... почти пръв, де. Ех, да беше математикът! Но той си имаше жена, а оная скубла наистина си е хубава. А и честно казано,

добра жена беше. Като му ходиха неканени на именния ден, ги посрещна с усмивка, почерпи, оригинална кола и тортички поднесе, че и за училищните работи заразпитва. Малко скучно стана, когато започна да им разказва как те навремето са учили, но такива са възрастните — трябва да им се изтърпяват щуротиите. Те как търпят ученическите!

А математикът е пич и половина! Говори с тях като големи, но и изисква като от големи. Много неща ги научи. Оказа се, че тия числа и цифри не били толкова страшни, а по-скоро загадъчни, водещи към различни мисли и идеи. Е, да, но трудно влизаха в главите на учениците. Та цели три години ги беше мъчила Мадам, както викаха на госпожа Петрова.

Не че нещо зависеше от възрастта — поне петима от преподавателите им бяха близо до петдесетте, от едната или другата страна — от характера ѝ идеха всички конфликти с учениците. За Петрова две и две винаги беше четири, независимо от обстоятелствата. Излизаше пред черната дъска, заговорваше, почваше да пише, тебеширът едва ли не въртеше пируети из пръстите ѝ, обаче никой нищо не разбираше. И така намразиха тая пуста математика...

А сетне дойде едно младо момче, както му викаше историкът, господин Данчев. Този Данчев беше посрещнат малко нещо на нож, правиха му разни простотии, но скоро се убедиха, че хем познава с един поглед кой е виновникът, хем умееше така да го нареже на филийки с лафове, че нямаше нужда от разкарване до директора или учителския съвет.

Да, математикът само в мечтите можеше да бъде неин. И Том Ханкс също. Много далеч беше, иначе Светла щеше да му покаже къде зимуват раците. А за Брус Уилис да не говорим. Точно такъв ѝ трябваше — малко по-зрял, опитен, напорист, с чувство за хумор.

Е, как да се живее нормално при тоя недостиг на истински мъже? Затова Светла мисли, мисли пък вечерта седна до Гочето. Той беше май най-свестен в компанията. Тренираше нещо хандбал, даже и мачове имаше в градския отбор. Не може да се каже, че беше умен, но и глупав не беше. Все пак, четеше не само табелите по улиците и менютата по кафенетата. Даже малко нещо срамежливичък ѝ се струваше.

Обаче, тая вечер — дали от изпитите три малки водки, дали от палещата топлина на коляното ѝ, Гочето беше много откренат. Изстреля куп вицове, пусна няколко шикарни лафа, даже в един момент, когато диджеят случайно завъртя нещо по-бавно, за душата, я взе в обятията си. И, когато тя склони глава на рамото му, взе, че ѝ прошепна:

— Искаш ли да се разходим?

Абе, знаеше си тя, че тая разходка е само до наетата от Вярка стая в хотела горе, ама...

Все пак, минаха през голямата тераса, дето група насвяткани азиатци кротко зяпаха луната, сетне дори на покрива се изкачиха и пиха по едно кафе там. А после Гочето я въведе в стаята и взе да я разопакова. Не че имаше някакви сложности. Задръстен, задръстен, но и той беше се отракал в компанията, пък и Светла ловко извиваше раменца и бедра, та бързо смъкна оскъдния тоалет. Нататък си беше по реда на нещата — отъркаляха се в голямото — видяло и по-щастливи мигове — легло, Гочето малко нещо се поучуди на лекотата, с която на уж непревземаемата крепост му отвори порти, но работата не беше до мислене, така че се остави на първичния нагон.

Поизмити, поосвежени след случката, те слязоха отново в дискотеката. Тайфата вече беше отишла в бара, та имаха време за малко разгривка на дансинга. Долу ги посрещнаха с ръкопляскания, които затихнаха, след като Гочето пошепна нещо на Мишо. Както си му е редът, за минути новината обиколи групичката. Вярка дръпна главата на Светла и зашепна малко нещо обидено:

— Кога, ма, кога го направи? Що не питаш? Уж си приятелка!

А Светла загадъчно ѝ намигна. И сетне не отвори дума кога, с кого, как. Колкото и да я разпитваха.

Та от тази вечер вече стана равноправен член на компанията. Избра си Гочето за гадже. Едно, че не ѝ се искаше да я лигавят разни простаци, друго, че все пак беше симпатичен.

...

2. СКУКА

Училището, разбира се...

Ей го — джиесемът звъни, трябва да се става, а му се спи... И как няма да е окапал — прибра се нейде след полунощ, пък и трите водки си казваха думата. Абе, не му се пиеше, но... Така е — компанията, мястото, поводът... Всичко задължаваше. Дори трябваше да се напие, но не му се искаше чак дотолкова да мимикрира с другите.

Даааа... Мина и тоя рожден ден... Седемнадесет... Както казваше баща му — солидна възраст за магаре, детска за човек...

Макар че... Какво разбира бащата от живота? Е, стар е вече — към четирийсетака отива, ама си е още с детски акъл. Още вярва в доброто и красивото, още говори за честност и порядъчност, още се надява да се върнело някакво време...

Няма!

Коста добре разбираше — времето не тече, не идва, не си отива. Времето — това е мигът. В него си ти. И — каквото уредиш. По какъв начин, с кого, за чия сметка... Кой те пита? Важен е резултатът. А той се измерва по едно — в твоя полза ли е...

Ей го — снощи при тях приседна някаква компания. Беше претъпкано, били приятели на Митето, имаха две хубави момичета... Защо не? Единият беше бая възрастен — може и 25 да имаше, но другите се оказаха наистина познати. Момичетата беше виждал нейде из градските училища, а последното момче се оказа от техния вход. Дето се вика — селски...

Така наричаха квартала им. Обикновен, нормален градски квартал. Блокове, блокове... Разнообразни — ту осем, ту четири етажни. Дори един изригнал като вулкан нагоре — чак до 12 етажа...

Ама там си живееха наистина селяндури. Коста имаше приятелчета в блока, неведнъж се беше чудил на хаоса в него, на мръсотията, на циганските звуци, дето се носеха из тесните коридорчета...

То не е за чудене. Я техният блок — само четири етажа, шест входа, ама наоколо спечена пръст, сковани дървени гаражи, порутени плочници, разровен асфалт. И — найлонови пликове, разнасящи се при всяко духване на вятъра.

Мъжете не можеха да се организират за един общ ремонт, жените се караха с повод и без повод — като знак, че все още живеят, децата не признаваха частната собственост.

Всеки опит на някой наивник да разкопае вкоравената земя, да засади цвете, да забие овошка, се превръщаше в очакван крах. Винаги се намираще друг, който от злоба, скука или кой знае какво, смачкваше, чупеше, разбиваше направеното...

Коста се протегна. Откъм кухнята се чу гласът на майка му:
— Хайде, бе Коце! Ще закъснееш...

Горката! Бързаше за работа в плетачния цех, а беше станала отрано, за да направи нещо за закуска за синовете си и оня лузър, баща им...

Но Коста вече знаеше, че в тоя свят, за да успееш, не бива никого да жалиш — та ако ще майка ти да е. И само викна:

— Ида, ида...

В кухнята беше и брат му. Хапваше топли мекици и поглеждаше часовника. Петокласник — какво може да искаш от недорасляк...

Баща му се измъкна от банята. Още мокра коса, избръснат, погледът замаян от доскорошния сън. И както винаги културен:

— Здравейте, момчета!

Коста само изръмжа, оставяйки гласът си да потъне в сочната мекица. Не му се говореше. Още повече с баща му. Трябваше да е възпитан, да е ведър, да е... Абе, да бъде истински син...

Да, Коста си беше истински син... Но... Да го показва... Хайде де, да не е длъжен? Родили го, правили си кефа — а сега той да им живее... Нищо лошо за старите, не ги мрази, не им желае злото... Но и те, ако може, по-малко да се мотаят в живота му... И тоя вечен оптимизъм на бащата... Беше започнал работа като механик преди месец. А преди това — почти година безработен. Водеха го в някакви списъци, даваха му някакви пари, хващаше се незаконно тук и там, донасяше някой лев на ръка... И — пак оптимист... От какво, бе...

Но Коста подобни неща вкъщи не говореше. Те си имат живот — да си го живеят. Неговата е друга. Той има цел... Различна... И хич не

иска да знае някой каква е тя. Дори не ще да спомене. Обещал е да учи, после ще стане студент — има къде, а през това време сам ще си урежда живота. Както той си знае и може...

Да, но сега се налагаше да може невидимо да се вмъкне в часа. Защото ставаше седем и половина, а беше абсурдно да стигне до училището. Не беше проблем отсъствието. Знаеше си, че класната ще го маскира някак си. За тоя срок имаше над тридесет, а официално му се водеха четири. Защо, как — не го интересуваше. С класната не разговаряше по темата, тя не го и питаше. Класът беше на границата — 19 души. От които един в Германия, две фиктивни, четирима постоянно отсъстващи. Но, ако се наслагат истинските присъствия и отсъствия — трябваше да ги закрийт. Обясни им го Миро, чиито родители бяха даскали. А един клас по-малко означава двама учители съкратени. И затова всичко се водеше на книга законно, пък иначе...

Иначе си беше хептен нормално. Кой тук, кой го няма... Важното е, че със съучениците се разбираха — без графици, без претенции — кой кога да отсъства. Е, случваше се някой първи час да са само пет-шест човека в клас, ама и даскалите свикнаха. И се правеха, че не виждат...

Даже май им беше по-добре — отсъстваха обикновено нелепите случайности, стигнали до тук. С присъстващите можеше дори да се обсъждат важни теми от уроците. А по история при класната — даже и от живота.

Вярно, тя си беше с остарели разбирания — като половината от поколението на бащата и майката на Коста, но можеше да изслушва... Лошото беше, че после ги затапваше — с логика, със знания, с думи, които (ах, как не му се нравеше това на Коста!) някак си падаха в душите. И му се приисква на човек да е и той някак си чист, светъл, романтичен...

Но бързо се събуждаше...

В това време? С тия хора? При тоя живот?

Красиво говори класната, обаче... Хайде да си остане между тях... И да не я оборва с другата реалност — извън разговорите. Която реалност е много, много, много по-истинска...

Всъщност, Коста тия неща ги мислеше, докато отиваше към училището. Отиваше — правилно. Да тича нямаше смисъл — часът е започнал. И затова спокойно, макар и с резки крачки, се носеше

напред. Пък и само два квартала трябваше да пресече. Какво да каже Миро, който идва чак от Лозята...

И в тоя момент го видя. Миро... Само че подтичваше. Нали си падаше малко страхлив, искаше да съкрати закъснението. И да покаже на класната, която със сигурност ги виждаше от третия етаж, че е съвестен, ама на — така се е случило.

Коста му свирна, затича се...

После заедно взеха на три скока стъпалата пред главния вход...

3. ГОЛЕМИЯТ СЪН

Девети „а“ преживяваше поредна буря в чаша вода. Физкултурникът беше пак заминал нейде по състезания с отбора по хандбал, та го заместваше библиотекарката. Тя пък какво можеше да им каже, освен да опита с молби да ги задържи поне за половината час в стаята. Пробваше, но...

Момчетата се събраха в единия ъгъл и се заприказваха. Темите бяха малко, но приказките много. Весето си купила нова блузка — изредиха се всички да я попишат; Гинка била с техните през уикенда до Солун — разправяше и показваше снимки на айфона; Светла разпитваше за някакво момче, което снощи видяла заедно с Мимето от единадесети клас; Зара се хвалеше, че леля ѝ обещала да убеди баща ѝ, та да ѝ вземе нови ботушки... Изобщо — женски му работи...

Момчетата бяха по-мъжки настроени. Бисер разправяше на приятелчето си Марти какви медицински филми намерил в някакъв сайт за споделяне. Разправяше както винаги — размахвайки ръце, с дрезгав фалцет, внимавайки дали успява да привлече вниманието на всички.

Другите си го знаеха и малцина се вслушваха в приказките му.

Скучно си беше момчето — факт, но с много претенции. Искаше да е център на класа, искаше учителите да го слушат и се учат от него, искаше светът да... А светът просто не му обръщаше внимание. Такива Бисерчета минаваха като пустинен вятър през него и спомен не оставяха. Но... Но Бисер нямаше с какво друго да привлече вниманието на околните и затова се мъчеше да се прави на интересен, както веднъж му каза директно математикът. Да се прави — защото не е...

То и Марти беше същата пожарникарска аларма. Нали затова бяха приятели. Единият по-хитър, другият по-наивен. Често се случваше Бисер да забърка кашата и да оставя Марти да сърба. Обаче, той не му се сърдеше. Просто не разбираше защо е станало така, а не иначе. И преглъщаше бързо — още по-бързо му минаваше...

Петьо и Колето бяха привикали още двама-трима и водеха типичния за тях разговор. Шепнения, смях, въртене на очи, сложно прегрупиране на всички звуци, които владееха, в темпо, та чак маймуните от зоопарка да им завидят.

А зад преподавателската маса седеше библиотекарката и безпомощно шъткаше — ако, все пак, директорката мине, да види, че жената се мъчи да изпълни поставената задача...

Директорката нямаше как да дойде. Поне сега. Защото беше много заета. Обсъждаха договор за дарение от една фирма. Важен договор. Ремонт на училищната топлоинсталация — съвсем не евтин, но пък включващ ремонти в домовете на директорката и заместника ѝ... Кой ти има време да се занимава с някакви деветокласници, които при това вече излизаха от класната стая по свои работи някъде си...

Първите попитаха учтиво може ли да отидат до тоалетната, следващите не си направиха труда. Но скоро в стаята останаха четирипет от класа — по-свитите, лузърите...

Библиотекарката въздъхна и се загледа навън...

А класът се разпръсна бързо. Да де — уж едно бяха, но само по документи. Формалната връзка беше изтъняла здравата за изминалата година и половина, всеки имаше компания настрани, някои момичета имаха гаджета, а и от момчетата се намериха по-разтропани. Ей го — Румен вече беше звъннал на седмокласничката си и се целуваха до трафопоста. Кое то никого не учуди. Та нали целта да ходиш с някоя не беше да се криеш, а да демонстрираш що за мъж си... Или че си голямо момиче и какви работи знаеш и можеш... Ехей...

В това време Коста бавно катереше стълбата към третия етаж. И изведнъж отгоре му връхлетя нещо...

Е, не беше засилил се американски футболен защитник, но не беше и повей от южен вятър...

Нещо смесица между торба с кокали и щайга с котило ангорски котки...

Коста удържа напора, успя да хване и търкалящия се куп от чанта, шал, дънки и някакво хлапе в тях...

Сети се, че я е виждал някъде. Да, от девети „а“ беше... Нещо с Н... А, да — Наталия...

Дребно, русо, полузахилено, ръбесто, удобно за гладене на ризи...

— Ама гледай къде ходиш... — измяука момиченцето...

Коста я погледна изумено. Не стига, че щеше да го помете като тайфун в пустинята, но отгоре на всичко имаше претенции. Към него — който се изкачваше нагоре спокойно, достолепно като всеки единадесетокласник...

Съществува се взря в него — като че го виждаше за пръв път.

— Май Коста ти викат? Видя ли как щеше да ме убиеш? Голямото междучасие да черпиш едно кафе. Като извинение...

Момчето се засмя. Едно кафе... Боже, ония от класа му щяха да го вдигнат на балон като го видят как черпи някакво недорасляче, за което само по документи може да се убедиш от кой пол е...

Кимна съгласно.

— Хубаво... Чакай пред супера, ще черпя...

И тръгна, веднага забравил случайната среща. Такава, каквито всеки ден имаше поне пет-шест... Мимолетни, бързо забравяни...

А Наталия продължи да се спуска бавно и спокойно. Нали успя — издебна го, блъсна се, запозна се, уреди си среща... Затова го чакаше зад ъгъла, умело преценила обстановката и съчетала място, време и изненада...

4. ВЕЛИКИЯТ МАРТИ

Мразеше го...

Много го, мразеше...

Страшно го мразеше...

Марти вече не издържаше тоя даскал...

Та нали се премести в новото училище именно заради подобни нему съученици и учители...

И там си беше Марти — умният, красивият, всичко знаещият и можещ Марти...

Но ония пейзажи, ония простаци, ония мръсни гниди не желаеха да приемат обективната истина. Обективна — та няма Марти да лъже, я... Е, случвало се е да го обвиняват в подобни неща, обаче той не лъжеше. Малко така... истината поизвиваше в нужната му посока... Просто необходимост — нищо лошо...

Пък и все тая дали ще накажат Пешо или Митьо заради счупено стъкло. Нали не е Марти жертвата... А тия двамата... Като тях момчета под път и над път... Хайде, веднъж барем да има полза от изгълтания ценен кислород...

Виж — Марти е друго нещо...

Той си знаеше от малък — ще бъде...

Е, уточненията се меняха, но едно беше постоянно. Велик!

Дали крал, дали генерал, дали шеф на мафията — в зависимост от гледания филм, но винаги велик...

Кое то в онова училище не разбираха...

Момчетата го подминаваха, момчетата го подритваха...

Дойде тук в началото на учебната година. И го сложиха последен номер — закъснял със записването...

Отгоре на всичко се оказва, че и тукашните даскали нищо не разбират. Изкуфели простаци — искат да им говори пред дъската за някакви формули, да решава задачи, да пише съчинения...

И нито един не желаете да слуша Марти какви виждания има...

А той можеше много нещо да ги научи...

Е, не от учебниците...

И не по предмета...

И не всеизвестни неща...

Отде да ги знае?

Няма време да четете за подобни работи...

Затова пък бъдещето е негово...

А оня... Оня...

Дърт и нахален даскал... Много, много дърт — някъде над четиридесетте дори. За нищо не става, ама класът го слуша. И мисли, че разправя интересни работи... Въобразява си, че е шегобиец... Смята, че е нещо повече от Марти...

Бил работил като журналист... И в телевизия... И във филми се снимал... И книги има издадени...

Че какво толкова?

Ако поиска — Марти също може...

Но не ще... Има си други занимания...

Не го интересуват интересните уж работи на оня. Кой писател какво написал, ама какви проблеми поставял, ама...

Марти — ако рече! — какви книги може да напише... Не е седнал — не е написал...

Шеги си правел... И какво е смешното, когато се присмива над самия Марти?

Ей го — веднъж момчето рече пред всички, че смята да си смени пола. Оня му каза да внимава, когато говори подобни неща. Щели да му се смеят...

Как ще се смеят? Такава шега...

А после се оказа, че и съучениците, и седмокласничките дори се надсмиват над Марти. Особено, когато някаква брадата спечели Евровизията...

Марти никога, ама никога не е имал предвид, че ще става... Да, такава... Той се пошегува!

Ама оня е виновен, защото вижда нещата не така, както Марти ги мисли...

Не иска и не иска да го остави да изложи пред класа великите си мисли и идеи... Спира го — да не се отклонявал във фантазмагории и глупости...

Ама как глупости? Марти го казва... Това значи... Много значи...

И един ден Марти избухна. Скочи и се разкрещя. Всичко си каза...

А оня седеше, подсмиваше се и направо се любуваше на истерията на момчето...

Не поиска и да го накаже...

Просто го отпрати в коридора...

С което за пореден път обиди Марти. Такова пренебрежение, такова високомерие...

Изживява се като че е нещо повече от Марти...

А не е — неговата реалност изобщо не може да се мери с мечтите на Марти...

Но на — даскал...

Да си живее — Марти изобщо не се интересува от мнението му. Ама хич!

И какво като това мнение накрая става оценка?

Марти отдавна си е сложил оценката и никакви учители, директори, никакви възрастни, никакви връстници не могат да я разклатят дори...

Марти Велики...

5. КОМУ ПУКА

Вечерта Веска едва успя да се измъкне от дома си. Наложил се да пусне в действие отдавна подготвената резервна лъжа — Милица е болна, а трябва заедно да учат. Добре, че оная лесно се съгласяваше да я прикрива — все пак, приятелки са...

Разбира се Милица не дойде на купона. Тя си беше такава от първи клас — уж се смее, уж се забавлява, а кара с постоянно натегнати спирачки. И внимава... внимава...

„Как не умира от скука?“ — питаше се понякога Веска. И третата в компанията — рижавата Ина, същата. Учат двете, домашни пишат, и се ослушват... Сакън — да не стане нещо...

А какво може да стане?

Нищо...

Каквото е писано — ще се случи. Защо да се товари човек с предварителни планове, опасения, да е все под напрежение?

Веска не беше отличничка, разбира се, но не беше и слабачка. Колкото — толкова. Трябва — сяда и учи. Не е допрял ножът до кокала... Хайде малко почивка...

Както тази вечер...

Беше ги поканил Анастас от единадесети клас. Дето му викаха Ананаско... Повод имаше. И то важен. Техните заминали за Италия, две седмици апартаментът е свободен... Защо поне десет дни да не си поживее живота? Още повече че бяха му оставили банкова карта — при това с резервни пари.

Веска отиде ей така. Без нищо. Нали е дама — а дамите не носят подаръци. Момчетата мъкнеха. Кой една бутилка, кой две... И се хвалеха как ще изпият... Ама толкова много ще изпият... Та и се хвалят предния път как опразвали бутилка след бутилка... Мъже, истински мъже...

Повечето момичета се подсмиваха. Нали и те бяха на предното, и по-предното, и още по-предното събиране? И с отвращение бяха гледали повръщащите хлапаци... Нејде към полунощ почти всички от

класа им бяха в банята. Или в тоалетната. Или на балкона. А един дори скочи от него — е, на първия етаж бяха, добре, че българинът си прави балкон и на метър от земята — изпика се зад близкото дърво и като юнак балкански се върна за овации.

Така че — Веска усещаше какво ще е...

Ама нали на човек му се иска нещо различно... Стига с това зубрене, слушане на мърморещи даскали и родители, постоянно натякване как след някоя година ще завърши, пък трябва да следва, а къде ще иде...

Ананаско я посрещна на прага. И учтиво заведе в хола. Нямаше много хора — а уж обещаваха да дойдат почти всички от девети и десети клас. Е, момчетата бяха на линия, с блеснали очи обсъждаха някакви електронни игри и кой какви нива покорявал. А, за да са в тон със събитието, постоянно надигаха бутилките...

На нея Ананаско ѝ поднесе чашка. Чаша, по-скоро. Красива, но доста голяма. И се разговориха — за училището, а после за по-нормални неща. Коя с кого движела, кой коя кога какво и как...

А той си беше културно момче. Иначе мълчалив, дори странящ от компаниите, тази вечер беше разперил крилете на красноречието си. Все ѝ предлагаше да пият за нещо — за идващата свобода през лятото, за приятелките ѝ, за хората, за...

Кой ти обръща внимание...

Важното беше, че питието гъделичкаше гърлото, затопляше стомаха и душата, подтикваше я да вижда света красив, а Ананаско... Истински рицар...

По едно време Веска разбра, че не може повече. Помоли го да ѝ сложи възглавничка зад гърба, да се поотпусне и дремне за малко.

А той учтиво я заведе в другата стая и я положи на леглото...

Повече Веска не помнеше...

Да, усети, че нещо ѝ тежи, отвори очи, видя косата на Ананаско, незнайно защо я погали и пак се отпусна...

На сутринта едва отлепи клепащи. Той леко я стръскваше и опитваше да я изправи. Но тя сама се надигна...

И разбра всичко...

То пък много важно...

Все един път щеше да се случи... И даже по-добре, че не присъстваше. Беше я страх. Пък сега — хем свободна, хем никакви

страхове вече...

Само един проблем имаше. Как да отиде на училище така... А Ананаско с един поглед разбра и отвори гардероба. Измъкна едни гащички, подаде ѝ ги мълчаливо.

Сетне тръгнаха към училището...

На една ръка разстояние...

Че какво да ги събере...

6. ХУБАВИЯТ ЧАС

Третият час единадесетокласниците имаха при Маева. Хубав час, очакван час, удобен час...

Удобен за всичко...

Например, за закуска. Не, не беше необходимо да излизаш посред часа. Можеше направо да отидеш на средата му. Хапнал, дръпнал от цигарата — ако пушиш, зарадван от срещата с някое маце или, ако си от другата страна на тротоара, с някое готино момче...

И часът беше свободен. За всичко...

Да, де — учеха география, ама кому е нужно да знае къде се намира това или онова по света? Засега момчетата и момичетата се интересуваха от туй, което е около им. Най-вече от другия пол, възможностите за изява, телефона... Телефонът — истинския център на света...

Е, знаеха, че след време много от тях... или повечето... а може би и всички — както стана с тазгодишния випуск... сами ще тръгнат да опознават света. Или поне Стария континент...

Но, каквото им е нужно, щяха да го научат в движение — защо да се морят сега?

Така че изобщо не им пукаше дали при Маева учеха география или нещо друго. Теология ли, *мартирология* ли или дори *карасистология* — каквото и да значеха тия думи...

Важното беше, че женичката не пишеше отсъствия, винаги слагаше добри оценки накрая, не ги топеше пред класната или родителите.

А насреща те лоялно внимаваха да не вдигат шум в стаята и да влизат и излизат почти тихо от там...

Иначе можеше да се забавляват, както искат и могат. Най-вече с телефоните. Ананаско беше събрал компанията — Спас, Тошето, Иван Двойния... и блъскаха карти на последната маса. Сандрина отново се обясняваше с някакво гадже — дали основното, дали поредното... Кой да им хване бройката?

Маева лекият шум в дъното на стаята не я вълнуваше. Имаше по-важен проблем — Огняна беше дошла с изящен пуловер, който при това се оказа плетен от майка ѝ. Та сега беше удобният момент да разбере каква е плетката и къде може да намери подобна прежда. Още повече че Огняна беше известна с кулинарните си способности и отдавна ѝ беше обещала да ѝ продиктува рецептата за страхотното парфе, с което беше черпила класа на рождения си ден...

Коста обаче си спести този час. Имаше по-важни дела. Например — да се види по-обстойно с онова същество от девети клас, дето щеше да го отнесе по стълбите. Имаше в него нещо, което го примамваше и притегляше като магнит желязо...

Макар че — какво желязо? Още като я погледна в сините очи, се почувства омекнал като маргарин на слънце... И продължаваше да се размазва, сещайки се за лазура в погледа ѝ...

7. И ЗАЩО ЧОВЕК ДА СЕ ВЖИВЯВА

Главова седеше до масичката в хранилището по химия и хич, ама хич не искаше дори да се надигне. Напоследък ѝ беше много приятно така — седи си, не се напъва да мисли, дори не си припомня страниците от учебниците, гледа безизразно излитащия от цигарата дим и...

И — нищо...

Това е животът — да не те вълнува абсолютно нищо...

Дори възможността директорката да надникне и я види с цигарата. Какво толкова — забранено било...

Ама животът си тече, а малките кефове правят един голям — живот без напрежение...

Стигат ѝ ядовете със заплатата. Малко, много малко плащат... Но къде да отиде? Не ѝ се напъгаше, не търсеше звезди в небето, не искаше силни вълнения...

От малка още си беше така — спокойна, незабележима. Хващаха я нейните само, когато някой се опитваше да развали спокойствието и логиката на бавното движение...

Като оная Котева — старата учителка, която си позволи да ѝ каже: „Да, може и да съм ти предавала, но не помня... Прекалено семпла ли, сива ли си била...“

А Главова се учеше добре — според изискванията. Каквото трябва — наизуст, каквото не успее да разбере — пак така...

След гимназията започна с химията — другаде не я приеха. Но пък тя ѝ даде търсеното спокойствие...

Лошото беше, че в това ново училище я направиха веднага класна. Изкара четирите години, отпрати учениците — и не се сещаше сега за никого от тях. Защо ѝ са? Подписа им дипломите и това е достатъчно...

Сетне ѝ дадоха сегашния клас...

Ама там едни...

Все идваха колеги да ѝ се оплакват. Като си нямат работа...

Главова не желаше конфликти с родителите. Стигаше ѝ оня баща, дете редовно звънеше, питаше как е синът му и се заканваше, че ако нещо...

Ми, Главова да не му е ангел-хранител? Успяваше да задържа исканията на учителите за разглеждане на поведението на момчето в съвета, обещаваше на директорката, понякога се сопваше на колегите си...

А оня ден Котева дойде при нея с изписан лист — предложение до съвета относно нейна ученичка. Била пушила, моля ти се, пред входа на училищния двор. Така и каза Главова на директорката — не е в двора, може... Пък се оказа, че имало закон и правилник, според които никъде не се пушело...

И сега няма да заучава всичките им документи, я... Пушело момчето пред входа, лошо впечатление пред родителите на малките правело... Много важно! Да свикват...

Взе предложението от Котева и, след като я изпрати, го смачка и метна в кошчето... Ще им уйдисва на акъла, ама ха...

Защо да се вживява, защо да се трови...

Навън беше вече тихо. Смачка фасата. В кабинета се чуваше шум, местеха се столове. Трябва, все пак, да влезе...

— Тихо, тихо... Ники, сядай!

Върлинезият Николай се захили насреща ѝ:

— Здравейте, госпожо, много се радвам да ви видя... Аз отивам до тоалетната...

И тръгна към вратата, недочакал разрешение. Нямахте и смисъл — Главова отдавна беше се отказала да въвежда някакъв ред в часа...

— Сядайте... И пишете...

Отиде до дъската и взе маркера. Формули, формули...

А отзад...

Какво ставаше отзад не я интересуваше. За тая заплата... И защо човек да се вживява...

8. ДНЕВНИКЪТ

Голямото междучасие си вървеше нормално — за някои прелиташе, за други се влачеше. Таман човек излезе, докато дръпне два-три пъти от цигарата, докато се посмее как Жоро от единадесети „б“ се избъзикал с немкинята, докато чуе какво е ставало на купона в Ананаскови снощи, докато с лека тъга гледа как Виолетка Русата набляга на дълбочинни проучвания на Владовото гърло чрез сондиращия бърз език, докато...

И — хайдеее...

Чува се звънецът — Универмагът е на двацет метра от училището, пушалнята е в беседките до сами оградите. И някои даже тръгват към класните стаи. Обикновено това са зайци от осми клас. После човек може да се обзалага за възрастта на прибиращите се — девети клас, след тях десети, бавно се повличат единадесетокласниците...

Само дванадесети клас ги няма. Повечето все още не са тръгнали за училище, а дошлите имат други занимания. Ей я — Петя изхвърчава от входа на съседния блок, закопчавайки лекото якенце. Което няма вид да е висяло на закачалка. По гънките се чете — бая омачкано е. Но после поне десет минути е лежало спокойно до дивана. Големите даже не се споглеждат. Отдавна си я знаят Петя — не оставя голямо междучасие без пълноценно използване, още повече че в близките кооперации има доста батковци. При това хубавички и ловки. А Петя не е претенциозно момиче... Условно казано „момиче“...

По училищните коридори е настъпила тишина. Дори пристигащите дванадесетокласници не трополят. Първо, че няма защо да бързат. Второ, че няма смисъл да си дават зор — краят на годината се вижда, но е далеч, завършването е в кърпа вързано, матурата е сигурна, някои даже са приети за студенти още от септември...

Само по втория етаж подтичва Крумова. Трябва да има час с единадесети клас, обаче... Проблем...

Нахлува в стаята на секретарката и, даже без да изчака разрешение, нахълтва в дирекцията. Където стряска шефката — тя тъкмо е запалила цигарата и сладко сръбва от кафето. В кабинета са административната фурия и младото момче, което официално водят като завеждащ компютърен кабинет, а практически... Ама стига клюки...

— Крумова... — успява да започне директорката, но учителката е толкова стресирана, че я прекъсва.

— Дневникът на единадесети „а“ го няма...

Три чифта очи я гледат изненадано...

— Как така го няма? — сепва се директорката...

— Няма го! В учителската стая го няма, колегите първите три часа не са го вземали, класната им не го е виждала от снощи, учениците не знаят...

Ха сега де?

Дневник е това — официален документ. Поне за една година. Да е скъсан, смачкан — да измисли човек нещо. Ама изчезнал? И то явно от шкафа в учителската?

— Гинкееее... — крещи директорката...

Гинка е на смяна и пристига бързо. Сочна, пъргава, избрана е специално, за да чисти, лъска и охранява това крило. Най-вече директорския кабинет и понякога учителската...

Набързо ѝ казват какво търсят, а Гинка припомня:

— Госпожо, нали снощи ви донесох дневниците на горния курс?

Директорката се сеца, после казва:

— Ама аз нали ги върнах тая сутрин?

Секретарката, която е успяла да влезе, допълва:

— Да, аз ги занесох в учителската. И деветте дневника...

Петърчо пресмята бързо:

— Госпожо, нали са по два класа? Значи десет дневника...

Секретарката е убедена:

— Девет бяха... На масичката в учителската ги сложих...

— А аз ги разставих в шкафа. Ама наистина една преграда остана празна. Рекох, че още ви трябва — доизяснява Гинка...

Директорката се ошашавя:

— Искате да кажете, че от кабинета ми е изчезнал дневник? От моя кабинет? — след което рипа и започва да рови в чантичката си. С

облекчение установява — там загуби няма...

Гинка и секретарката са отпратени, в кабинета започва бързо съвещание. Не е шега работа — дневник е изчезнал. Което говори доста зле за уменията на директорката да се справя с реда и дисциплината. Не, че нея това я вълнува. По-важното е друго — какво ще кажат в общината и инспектората за произшествието? Ами ако научат в министерството?

А часът вече е към края си. И Гинка тръгва по стайте с бързо съобщение — всички учители по спешност да слязат за производствено съвещание...

Което минава в директорска истерия, наведени глави и усещане за заплашителен черен облак на спокойния училищен небосклон...

9. ВСЕ ЩЕ СЕ НАМЕРИ МЯСТО

Харистова има свободен час. Свободен от присъствието на досадниците. Ще си отдъхне, после пак ще дойде нова група. По програма е десети клас, но тя си знае — представителна група от класа ще е. Най-страхливите и най-некадърните. Тези, които смятат, че само с присъствие ще изкарат поне единица отгоре. Отделно барем още една — заради лицемерието и умението да се мазнят. Знае си — пръв ще е Тодорчо. С кутия бонбони. Или шоколад. Или нещо газирано. Все има повод да почерпи. Особено в края на учебната година.

Харистова не отказва. Така и така ще му пише повече, отколкото заслужава — барем нещо насреща да има...

А, да — и Климент ще бъде. Той е най-досадният досадник. Хем знае, хем е възпитан, хем иска да покаже знанията си, хем е планирал живота си нейде из науките... Или изкуството — това не я интересува. Вместо да отиде някъде далеч от часа ѝ, той пак ще досажда с всякакви въпроси, дето ги няма в учебника. Нито в програмата, та даже и в познатите ѝ педагогически указания, насоки, съвети, наредби...

А Харистова мрази подобни изключения от писаните правила. От ученичка си знае — каквото трябва, в учебника е. Или го казва човекът зад катедрата. Не е важно кой — учител, преподавател, лектор, някоя приятелка. Важното е да е официално.

Приятелките не са официални лица, но са хем познати ѝ, хем интересувани се от света ѝ. От новините за тоя или оная, от рекламираните филми, от имената, за които се говори.

И е най-важно кой го казва... Нейният мъж, например, не е меродавен източник. Седят пред телевизора, хората казват каквото трябва да се чуе и знае, а той коментира! Не слуша, не иска да приеме казаното, а търси под вола теле. Все му се привиждат манипулации, измами, неверни неща. Че кой си ти, та да оспорваш някой министър или депутат, някоя журналистка, някое упълномощено лице?

Харистова си знае от малка — каквото кажат мама и тате, а после учителите и началниците, винаги е истина. И не се обсъжда!

В училище тя беше все така дребна и слаба. Но заемаше винаги първия чин. И винаги вдигаше ръка. Особено обичаше учителката да задава въпроси от рода на „Какво е искал да каже авторът...?“. Направо изпяваше разработките, които майка ѝ носеше от познати преподаватели. И винаги имаше шестици. По всичко.

Е, мъжът ѝ мърмореше, когато почнеше да мие абажура и светещата крушка, но тя го режеше бързо. Вярно, два пъти крушките гръмваха и се сипеха отгоре ѝ стъкълца, обаче... Важното е да не бъде неговата. Няма той да ѝ казва кое какво е. Не беше тя чак толкова инат — на втория път, когато в ръцете ѝ гръмна щепселът, спря да пипа с мокри ръце. Но и нему нищо не каза. Имаше шестица по физика, а той ще ѝ говори за ток...

Хубави години бяха... Тате заемаше висок пост в града, мама партиен секретар, хранеха се сред висшето общество — в стола на окръжния народен съвет...

След училището завърши висшето и се омъжи. Кое не стана лесно. Най-примерната студентка, само с отлични оценки, но... Не я щяха в компаниите, а щом се появеше — бързо закриваха сбирките.

Но си намери добър съпруг. Избра си го — кротък един, четящ, трудолюбив, скромен, леко затворен. Покани го на кинолектория, после на концерт, после леко се притисна... Той потъна в очите ѝ — тя такава крехка, нежна, безпомощна, събуждаща жалост... А след три месеца му обяви, че е бременна. И той — както се очакваше, в духа на наивния глупав романтизъм, рече: „Какво пък, да се оженим...“. Заведе го в родния град, където тате и мама отдавна ѝ бяха намерили място. И оня се смести — как точно нея не я интересуваше, важното беше да носи заплатата у дома и да не броди свободен, дете му скимне...

По едно време я поканиха в местния вестник. Хубава работа — знаеш едни 4К и 3, пишеш това, което видиш и което ти е казано. Никакви фантазии, никакви дълбочини и разпервания в анализи и други измишльотини. Точно, ясно, конкретно.

Обаче, титулярят се върна и тя пак отиде в училището. С научен урок — само КОЙ, КОГА, КАК, КАКВО И ЗАЩО. Понякога и КЪДЕ, а ЗАЩОТО само в рамките на програмата. Никакви отдалечавания от учебника!

И от учениците изискваше това. Та, в края на краищата, за живота ги готви. А в него фантазии няма. Има хляб и път към него.

Прав, наведен, пълзящ — все към хляба трябва да си насочен. Бърз, бавен, с наведена глава — никой не е по-голям от него.

А... Звънецът... Кога мина тоя час? Ония навлеци пак идват. При това са четирима. Напрегнат час я чака...

Погледна към вратата. Да влизат, да седат. Който където свари. Тя си е готова. За сериозен човек като нея винаги ще се намери място. Все ще се намери място...

10. МЯСТО КРАЙ ШКОЛОТО

Има го край всяко училище, във всяко селище. До сами двора, удобно и близо, закрито от погледите на възрастните. Макар всеки да знае къде е то. И какво става там.

В случая — нищо. Мястото е до големия магазин, сред гъсти храсти, наоколо се валят фасове, но няма ученици. Малките са изчезнали — имат математика, големите са пресметнали, че пред тях е цял час на разположение и са отишли като бели хора да пият кафе в близкото заведение. Където може спокойно да изпафкат по една — без да се оглеждат за даскали или родители. Защото е време на пазарната икономика, а официалният собственик не само разрешава пушенето, ами е инструктирал барманката и келнерката да се оглеждат и бдят за неканени любопитковци. И с общинските инспектори проблем няма — таксата „спокойствие“ я плаща редовно. Е, не той, а съдружникът му — заместник-кметът, истинският господар в града...

Така че сега на пейката се е разположил само Георги. Класически типичен пример за модерен младеж от новото пазарно общество... Днес не му се влиза в час. Първият закъсна с 40 минути. Но то си е ясно. Кой ще ти става посред нощ, ще се мие, ще се облича, ще ходи чааак до училището — на цели две преки от кооперацията им... Още повече че учителите за първия час не пишеха отсъствия и закъснения. Защото после... Абе, директорката се сърди — ученикът носи пари, а учителите само харчат. И, ако някой ученик усети, че го „преследват“ — тоест, пишат отсъствия, поставят му двойките, не затварят очи пред нарушенията, само се мести в друго училище и... Парите за него влизат в чужд бюджет.

Вторият час имаха физика, обаче нещо не му се щеше даже да види физичката. И си спести срещата. Третият час започваше, така че можеше да си почине от физиката. Пък след голямото междучасие... Ще види, има време до тогава...

Георги беше нормално момче. При това интелигентно дотолкова, че да разбере — интелектът в наше време е пречка за щастието на

човека. Поради което се пребори със себе и вече успява в промените — става все по-прост, често дори простак. Така е доволен, щастлив, не се конфронтира с обществото, бъдещето му е перспективно.

Никакви Хамлетовски проблеми (той не знае какво е това Хамлет, има вече оценка за него и затова е ненужно да помни), никакви романтично-хуманни душесмутове...

Връх на цивилизационното му развитие беше, когато решил, че ще е изключително забавно да се набуха с чесън и да смърди в час при англичанката. Но там се намеси лелката. Оплака се на математика, оня видя застлания с люспи под в тоалетната... Та после Георги, заедно с двама апапи, участвали във веселбата, обираше обелки с ръце... Но това не го възпря.

Както не го възпря и пояснението на учителя — чесънът е типичен нашенски продукт. Полезен, че и вкусен. Обаче... Културният човек НЕ ЯДЕ чесън в общество или преди комуникация с хората! Просто не яде...

Георги не щеше да е културен човек, той искаше да е забележим — както всеки пубер, и незабелязан — както всеки ученик...

Оня ден направи самопризнание в часа по литература — прочел „Бай Ганьо“ чааааак до 60-та страница... И нищо не разбрал, нищо и не запомнил... Пък и няма защо. Книгата, казват, отразява днешния свят, защо трябва да се чете, когато същото е наоколо?

И още нещо. Май героят му допаднаше. Донякъде... Та... За какво му е бай Ганьо — има себе си...

Но беше възмутен от забележката на класния си. „Господине, рече му, не е ли по-добре, че съм прочел и знам какво пише в учебника за «Бай Ганьо»? Защо трябва да се мъча с книгата?“...

Ха де...

Оня му обясняваше простичко — телешка философия е. А от подобни телета имат полза всички властимащи. Политическа, икономическа, духовна власт... Всеки чорбаджия се радва на израстващите телета, защото от тях стават великолепни волове за оран. Скопени (в случая духовно), изпълняващи заповедите, немислещи...

Просто повтарящи наредбата... И изпълняващи я...

Но това не стряскаше Георги. Той беше убеден — именно простотията е лост за пробив в новия свят. Де за повдигане, де за разбиване на глави... Важното е да си силен — акълът е тежест...

И да гледаш на света презрително. Учтиво-презрително. С ясно говорещи очи: „Ма към си ти бе? Аз съм АЗ!“...

Защото това „АЗ“ е неговата вселена. Неговият дребен и дребнав свят, който е всичко за душичката му. Повече не му трябва. Той е като краля в „Малкият принц“...

И беше готов за живота. Едни мустаци само му липсваха, тепърва беше набол колчетата, с които набелязваше де ще са, ама това лесно се преодолява...

Физиология... Не е мислене, че да е трудно...

11. А ДНЕВНИКЪТ СЕ ПОЯВЯВА

И къде ще иде?

На другия ден, по време на третия час, една от лелките внезапно открила върху перваза на прозореца пред физкултурния салон, увития във вестник дневник.

Време беше.

Защото математикът беше приложил в действие страшната си идея. Просто да се наваксат изчезналите оценки с нови. Всеки ученик трябва да има поне три за срока, време не остава, затова... Че я и сподели с останалите и доста се съгласиха.

Та като започна една...

Всеки час — изпитвания. Кога устни, кога писмени, кога оценки върху тетрадките, кога домашните работи...

Абе, с две думи — даскалски терор.

За един ден толкова двойки, толкова рухващи срочни оценки, толкова застрашени от родителско ръкоприкладство задници и вратове...

Е, тази вечер учениците успяха да отложат неизбежното. Кой с добро поведение, кой със странно прибиране навреме, коя с изненади в кухнята. А за другия ден идеите се изчерпваха.

И...

И всичко тръгна по познатия коловоз. Директорката нареди оценките от този ден да се анулират — не ѝ се искаха разправии с инспектората и родители, нито да чува от конкуренцията как е паднало нивото на елитното уж училище.

Учителите с удоволствие задраскаха в тефтерчетата двойките и петиците — знаеха, че после ще трябва да изпитват до дупка „пострадалите“, та да се възстанови равнището.

Учениците си извлякоха поука — не дърпай дявола за опашката. Даскали, даскали, ама и те стават опасни, когато се прекали с номерата.

И Митето от единадесети „а“ разбра, че любовта е любов само като любов. Мине ли на меркантилна вълна... Абе, боляха го и ребрата, и лявото око подпухна, и краката от коленете нагоре станаха сини от ритниците. Що му трябваше на баир лозе и да изпълнява поръчката на Ванчето? Закъсала по английски, обеща му, че ще излезе с него, ако скрие дневника на класа ѝ, та да изчезне гадната двойка, после му смотолели, че имали неочаквани гости. А хем той заради нея два часа се кри в тъмното коридорче към актовата зала, с треперещи гащи се промъкна в дирекцията, скри дневника в купа плочки до парното...

И уж никой не го видя, обаче...

Няма тайни в училището, няма...

И милосърдни приятели няма. Хич не щяха да го изслушат, да разберат сърдечната му мъка... Биха го, ритаха го — даже брат му Кольо и братовчедът Пламен.

За прошка да не говорим. Даже първолачетата се подхилваха зад гърба му — „Оня, бе, дето крал дневник“. Дори директорката — която не щеше и да познава учениците, срещайки го по коридора, злобно подхвърли: „Крадльо!“ ...

Любов, любов, основа на глупостта...

А глупостта скъпо се заплаща...

12. СИСТЕМИТЕ НА КЛАСНИЯ

Класният си беше особняк — като всеки учител, оставащ в спомените на учениците.

Не, никаква ексцентричност, никакви глупости. Просто даскал... Така беше го определил бащата на Коста, чул го от по-възрастни хора, на които класният е преподавал някога...

Някога...

Иначе сега му беше последна година, беше обявил, че се маха и толкова! Почти всички ученици съжаляваха, половината учители се радваха да не го срещат, директорката направо банкет щеше да дава.

Безцеремонен човек, ей...

Провеждат съвет, директорката говори за „колегата Петрова“, класният иска думата и обяснява целия обиден за жените идиотизъм. Задължителното им омъжкаряване, макар в родния език женският род на повечето понятия от мъжки род, си съществува от време оно.

И хич, ама хич не е задължително да се подражава на английския. Остави другото, Главова стана за смях, като го прекъсна и каза да говори за американския, защото е основата на езиците. Та дори демонстрира лаптопа си с обяснението, че има две азбуки — българска и английска...

Оня не миряса, ами накара директорката — ако може! — да открие някаква наредба за „колегата“, а на следващия съвет няколко пъти натърти за езика, културата, учителите и ролята им...

Класният беше в това училище повече от 30 години. Учениците добре го познаваха — преподавал беше и на родителите им, че се намериха и такива с баби и дядовци, завършили при него.

Слуховете се предаваха по класовете и учениците знаеха изискванията и правилата му. Основното — Мкаренко, Шамаренко, Дървоненко. Споменавахе се за яли бой ученици, но... само слухове.

Веднъж — пролетта, преди матурите, Големият Сашо от дванадесети клас, беше направил нещо грубо. Едни казваха — изритал

съкафезничката си, други, че опитал да ѝ бръкне в ухото с химикалка...

Общото беше, че изял такъв шамар, дето сълзи му изхвъркнали от очите...

Големият Сашо — метър и деветдесет, над сто кила...

Премълчал. На другия ден дошъл баща му — същият гигант. Да се извинява на класния заради идиотчето си. Та класят едва измъкнал Сашо от нов бой. Навремето и бащата имал някаква проява, даже до милицията стигнало, ама... Легендите тук разцъфтяваха, а нито Сашо, нито баща му имаха мерак да обсъждат.

И есента, в един спокоен час, на вратата се почукало. Големият Сашо. „Извинете, господин, мога ли да кажа нещо?“ Класният кимнал, а Сашо... Такава реч дръпнал на шашнатите деветокласници: „Ей, да слушате господина!!! Каквото ви каже — всичко е истина! И е за вас! Аз мислех, че ни баламосва, ама прав е бил... Сега уча в Пловдив, що неща видях... Ама де да бях го слушал повече! Слушайте, не бъдете като мен телета...“.

Учтиво направил полупоклон и си тръгнал след яростно здрависване...

Нласният рядко избухваше. Ама много рядко. За което също се носеха легенди. Как отворил вратата с двама единадесетокласници наведнъж. Или как една ученичка се оплакала на гаджето си — местна мутра, че ще има двойка, а оня я отразял: „Ми, ще научиш, ма! Аз с него не се разправям...“.

С учениците беше добър, учтив, обичаше да разговарят по някоя книга, пък да пусне лафче, да се смеят 15–20 секунди, после със замах на ръката да обере смеха и много сериозно да продължат...

Говореше им на „ти“, на име... Обаче, минеше ли на номера... „Номер десети...“ и Иван след часа оставаше, за да пита с приведен поглед: „Ама, господине, какво съм направил? Извинете!“...

А споменеше ли фамилия — „Димитров, кажи...“. Месец барем назованият гризеше учебници и книги, чупеше ръце да иска думата, учтиво разговаряше със съучениците си. И се опитваше да се сети кога и къде е нагазил блатото...

Само че класният си отиваше. Твърдо казал на директорката, че с нея повече работа няма. И още в края на първия срок напуска...

Тя имаше хора за това място. Но... Приказките из града тръгнаха, родителите настръгнаха. Знаеха, че няма да го разубедят, но и не искаха да оставят децата на някое „дете на демокрацията“ — учителките, завършили след 1990 година...

13. ХАМЛЕТ И НЕУСПЯЛАТА РЕДАКТОРКА

Часът беше интересен. То всеки час при класния беше интересен. Което се получаваше доста трудно — най-напред трябваше да си прочел произведението, после да си го разбрал, че и мнение да имаш. За книгата, за героите, за това какво си възприел или отхвърлил...

Че и да го изкажеш пред всички — аргументирано, с цитати, с отношение...

Не е като да седнеш на празното място до училището и убедено да твърдиш — тия ще бият ония, защото са тия, а ония, ония...

Нито пък да влизаш в спор кой цвят повече ще подхожда на очите тая вечер и кое питие е най-хубаво — хем упойващо, хем не превръщащо те в... Абе, отде да помниш какво си бил?

Понякога класният вдигаше пръст, всички замълчаваха, вслушваха се в звуците от съседната стая, подсмиваха се и пак продължаваха.

Защото в другия кабинет вилнееше Ютова. Това беше творческата ѝ атмосфера — крясъци, истерии, трясвания на врати.

При нея също нямаше отсъстващи — не смееха. Не им се сблъскваше с агресията на мощната госпожица. Дори директорката веднъж беше се изпуснала в учителската: „Бе, кой ще я вземе тая, та да ни отърве? Аз купувам чеиза!“...

Ютова имаше богат опит в работата — това беше седмото училище, където нейните познати я настаняваха. Изживяваше се, както казваше историчката, като руска помещчица или римска матрона. Разположила могъщите си телеса, преливащи от всички страни на стола, инстинктивно попипваща показалката (а понякога дори сочеше с нея към дъската), крещяща, крещяща, крещяща...

От часа учениците изпълзваха с разнебитени нерви, а тя доволно се отпускате в очакване на следващите жертви. Разтоварена, отдъхнала си, отмъстила си поне този час на целия свят...

Ютова не беше лоша жена. Обаче, светът не го разбираше. И най-малко хората.

Когато получи диплома, хората от компанията ѝ я настаниха като редакторка в едно мъждукащо списание. Ютова сметна, че вече е на върха. И се развихри. Крещеше на авторите, зачертаваше написаното с много труд от тях, даваше им конкретни указания — „Пишете като Коелю и Мураками, бъдете оригинални“...

Обаче, една авторка не я разбра. Събори Ютова от стола на земята, седна отгоре му и в продължение на час ѝ изнесе лекция за невежеството, подражанието и нелепиците на природно оцетените, които — не можейки да издадат собствен глас — опитват да сведат цялата литература към малкото прочетено и запомнено от нейде си.

След което се наложи Ютова да потърси по-лесни жертви. Учениците...

Класният беше свикнал с разиграваното зад стената. И учениците знаеха какво става. А онези отвъд просто примирено чакаха звънеца. Ясно им беше — и на кол да те набиват, все има край. А понякога даже свикваш и бавно се пързаяш с кеф по кола...

— Хамлет — рече класният — Въпрос: как изглежда?

Тишина. Заоглеждаха се, някои ровнаха в книгата, други почнаха да търсят из телефони, айфони, лаптопи. Щото класният разрешаваше да си носят всичко, макар... Абе, не пробвай да намериш нещо извън поставената задача. Да не говорим, че попаднеш ли на забавления, само на теб няма да ти е забавно...

А сега — Хамлет... И къде тоя Шекспир го е описал? Рус? Чернокос? Рижав?? С брада, обръснат, рунтясал някак си? Дълга коса? Таралеж?

Няма бе...

И отде ще има — нали е пиеса — взе да им просветва. След което започнаха да щръкват ръце...

— Така, така... Значи — драматическо произведение, портрет на героя може и да има, но само ако авторът специално го подчертава...

С което всички бяха съгласни. И почнаха да се сещат — ами и Ромео не е детайлно очертан, Жулиета само била млада и хубава... А наскоро гледаха мюзикъл „Парижката Света Богородица“. И как го гледаха... Първите пет минути все някой шумкаше, сетне... Тишина... Даже Колето и Марти бяха зяпнали към големия екран. Накрая що рев

имаше. При това някои момчета взеха да изпускат химикалки и тетрадки, та докато ги вземат, минаваха минути под масата...

— Добре, няма детайлизиран портрет — рече класният. — А защо?

Ха сега де... То, че Шекспир го е направил нарочно — ясно е. Ама нали предната година говориха за Прометей, за Антигона, за... И там — никакви точни портрети. Ровнаха из интернета, убедиха се — няма детайлизирани портрети. Какъв е Прометей, а?

Изведнъж някому просветна. И то не на един — ръка, втора, че и трети се надига...

— Кажу, Миро?

— Ами, господине, и аз мога да съм Хамлет...

Малко скептичен поглед към здравата, в процес на пореден фитнес, фигура.

— Мога... На мен Хамлет ми харесва — и умен, и знаещ какво иска...

— Какво иска?

— Да разбере! Да научи, да прозре, да намери доказателства за това, което вижда...

— И какво общо има това с образа?

— Ами мога аз да съм Хамлет... Чета, виждам трагедията, изживявам я... Аз! На сцената може да е Николай, но аз пак себе си да виждам... Пиеса е, господине, читателят може да влезе в образа. А на сцената или да види себе си, или да не хареса този, когото режисьорът е избрал...

Класният кима, поглежда към Виолета.

— Да знаете колко филма съм зарязала още в началото, защото не ми харесва артистката. Ами не ми харесва — избрал я някой си, но не аз...

— Тоест, предпочиташ да прочетеш пиеса или книга, вместо да гледаш екранизация?

Сега подрипват и други. Схванали са, ясно им е, че и те — без да знаят — са привърженици на... На Хамлет...

— Или — обобщава класният — животът е това, което ти виждаш и сътворяваш. Може някой режисьор да ти го е измислил, да го подреди, да те сложи на готово...

— Скучнооо... — звучи заедно със звънеца. И всички вперват погледи към класния. Знаят правилото му — часът свършва, когато той каже.

— И не само скучно. Не е твое... Приятна почивка!

14. И ТАКИВА РАБОТИ СТАВАТ

Следващият час „Б“ паралелката е в кабинета, но — с библиотекарката. Класният го няма, извикаха го през междучасието. И повечето се сецат защо...

В стаята са почти всички. Седят, отворили са телефони и айфони, мълчат. От време на време някой побутва съседа си, оня отрицателно клати глава. И — тишина...

Която смайва библиотекарката, та жената кротко чака кога ще свърши този напрегнат час. Тя също знае какво е станало нощес...

Всъщност, нищо особено, ако полицаи не бяха задържали призори три момчета от туризма. Весели, люлеещи се, крещящи си по улицата. Да бяха в някоя махала — там полицаи не минава. Ами те баш на центъра.

И, поразпитали ги патрулните каква е тая веселба, един от ония се изцепил, че „отворили Мимето“. Даже се опитал да оригиналничи — „отворили й вратата за живота“...

Полицайте усетили, че работата е дебела. Не в града наличието на девици е все по-разтегателно понятие. Но в случая — гадост! И най-вече за патрулните — ония се хвалели с изнасилване...

То в училището сексуалният живот бурно си върви. И отдавна момичета и момчета не пазят в тайна кой коя кога къде как...

Така де...

Историчката даже веднъж спомена, че в древността са поднасяли в жертва на боговете само девственици. А на 14 февруари една от дванадесети клас весело й заяви, че от техния клас вече не са останали момичета за олтара...

Обаче... Изнасилване... Гадост... Та и шум по цялата линия до министерството...

Полицайте помолиха да присъства на разпитите опитен педагог — все пак става дума за ученици. И директорката веднага го тръсна на класния.

В стаята бяха петима — един следовател, един униформен офицер, класният, Теодора и адвокатката ѝ.

Кледователят разпитваше, Теодора говореше, останалите мълчаха. Освен адвокатката, която от време на време я побутваше — не всичко е за пред хората...

А на Теодора не ѝ пукаше. Какво толкова — Мимето си е загубенячка, тя ѝ помогнала малко да се поразтовари, на човек да стане...

— Но, все пак — защо извикахте приятелката си на тавана? — попита уморено следователят.

— Ами ние си пийвахме, приказвахме, по едно време Кирчо рече, че му се иска мацка...

— И я извикахте?

— Да, разбира се, нали поискаха...

Следователят едва ли не подскочи:

— Ами като искат, защо не им се предложихте? — и стисна устни, осъзнал, че е надскочил правомощията си.

А Теодора учудено го погледна:

— Те мен си ме знаят от седми клас. Омръзнала съм им. Искаха нещо прясно, нещо новичко...

Телефонът на бюрото позвъни. Следователят вдигна слушалката, представи се, после заслуша... И изведнъж тресна слушалката:

— Абе, аз ли съм остарял или...

И прекрати разпита. Класният тръгна към вратата, а отзад чу:

— Господине, тия вече откачат...

— И защо смяташ така, Мишо? — класният спря и се обърна към бившия си ученик. — Няма откачащи, всичко е според времето. Не знам кой и какво ти каза, ама... Не е времето виновно — ние го правим такава, каквото е...

Мишо нервно извади цигара от кутията и, въпреки забранителния плакат на стената, я ухапа зверски.

— Обади се бащата на изнасиленото момиче. Искане да спре разследването. Споразумял се с насилниците — той се отказва от преследването им, те купуват нова кола като компенсация...

— Компенсация???

— Пазарна демокрация! Всичко има цена, всичко се плаща, а като си платиш...

— Е?

— Нямам право! Законът е строг. Но... Имам усещането, че ще стане сделката. Още повече че бащата на единия... Абе, и вие го знаете... След месец е вече кмет...

Класният кимна и излезе. Оставаше му неговото островче — в училището...

15.

(Тук зрението ме подведе, пък не съм Омир. И оставих романа незапочнат и незавършен...)

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.